

FÖRSÄKRINGSVÄSENDET

AF

JOHAN LEFFLER.

Det ekonomiska begreppet *försäkring* kan användas i mycket olika, mer eller mindre omfattande betydelse. Vidsträcktast fattadt blir det ungefär liktydigt med »ekonomisk förtänksamhet» eller all sådan verksamhet, hvarigenom någon söker i ekonomiskt afseende trygga sin egen eller andras framtid eller åtminstone bereda framtida förmåner åt sig själf eller någon annan person.

Oftast användes dock ordet »försäkring», i en mindre vidsträckt, ehuru likväl mycket omfattande betydelse, för alla anstalter och åtgärder, som afse att motverka de skadliga ekonomiska följderna af den s. k. *förstörande förbrukningen*, för så vidt denna orsakats af något slags »tillfällighet». Lif, hälsa och arbetskraft, fast och lös egendom, kort sagdt, allt kroppsligt är ju underkastadt förgängelsens lag; men det är alltid beroende på mer eller mindre *tillfälliga*, ej på förhand kända eller säkert beräkneliga förhållanden, när det ena eller andra föremålet skall helt eller delvis drabbas af förgängelsen. Skadan eller den fullständiga förstörelsen orsakar emellertid i regel, när den inträffar, en ekonomisk förlust, som dock i många fall delvis eller helt och hållet drabbar annan person än den, som närmast — personligen eller till sin egendom — träffats af ifrågavarande »förstörande förbrukning». Sedan länge har försäkringsväsendet sökt att motverka de skadliga följderna af sålunda visserligen genom naturkrafters verksamhet förorsakade, men dock mer eller mindre på tillfälligheter beroende förluster. I senare tid har försäkringsverksamheten vändt sig äfven mot de skadliga följderna för enskildas ekonomi af s. k. lagstridig förbrukning, d. ä. skador eller förluster, som i strid mot gällande lag och rätt drabba enskilda genom andras förvällande, t. ex. genom rån och misshandel, stöld och åverkan, bedrägeri, vårdslöshet med anförtrödd egendom, kreditmissbruk m. m.

En ytterligare inskränkning af försäkringens begrepp torde emellertid vara på sin plats. Det måste nämligen anses såsom något väsentligt för all försäkringsverksamhet, att den söker vinna sitt afsedda ändamål genom sammanförandet af *ett större antal liknande fall* eller »risker». De i äldre tider, före det egentliga försäkringsväsendets uppkomst, icke sällsynta privataftal, genom hvilka t. ex. den ekonomiska risken af sjötransport af varor, mot en viss ersättning, öfverflyttades från fartygets eller varornas ägare på annan person (t. ex. genom lån), voro i grund och botten ett med spel nära besläktadt slag af spekulation. Dock måste erkännas, att försäkringsväsendet både har till vissa delar historiskt utvecklats sig ur sådana privataftal och i många fall ännu faktiskt har icke så litet af spel i sig — det sistnämnda när de af en försäkringsgifvare öfvertagna *likartade* riskernas antal är ringa, hvaremot ju större antalet är af de sammanförda likartade riskerna, desto fullständigare upphäfvos »tillfälligheternas» inflytande på försäkringsföretagets ekonomiska resultat.

Med den begreppsbestämning, som nu blifvit antydd, skulle försäkringsväsendet kunna omfatta äfven sådana inrättningar som t. ex. sjuk- och begravningskassor, pensionskassor, ränte- och kapitalförsäkringsanstalter m. fl., för så vidt dessa icke äro rena välgörenhetsinrättningar, utan åtminstone till väsentlig del genom periodiska afgifter af sina medlemmar eller »delägare» erhålla de medel, som i bestämda fall skola utbetalas såsom sjuk- eller begravningshjälp, lifränta o. s. v. I det följande har dock uteslutande eller företrädesvis tagits hänsyn till sådana försäkringsanstalter, som antingen äro rena affärsföretag eller — om än »ömsesidiga» — likväl ungefär på samma sätt som aktiebolagen använda agenter, annonser o. dyl. för att utvidga sin verksamhet. Och äfven med denna betydliga inskränkning af ämnets omfång, skulle det icke vara möjligt att på de få sidor, som enligt planen för denna publikation anslagits åt försäkringsväsendet i Stockholm, lämna en något så när fullständig, om än kortfattad skildring af detsamma uppkomst, utveckling och nuvarande ståndpunkt. Blott några få, mera framträdande drag ur denna utvecklings historia kunna här finna plats.

* * *

Frånsedt det nyss antyddas slags försäkringar, som redan långt tidigare praktiserades i talrika gillen och skrän, var i Stockholm, liksom på nästan alla betydligare platser med afsevärda handels- och sjöfartsintressen, försäkring mot ekonomisk skada af *haverier* och *skeppsbrott* den försäkringsgren, som först kom till utveckling. I inledningen till 1667 års sjölag nämnes uttryckligen bland de »nyttiga påfund», som nödvändiggjort denna nya lag, »Bodmerier och Försäkringar», och själfva lagen innehåller en »Försäkrings-Balk», indelad i 18 korta kapitel. I kap. 3 om »Försäkrings Plikt» heter det bl. a.: »Så många et försäkringsbref underskrifva, de räknas lika i vinst

och förlust och stå med samnad hand derföre, efter markatale af den hufvudsumma som hvar antaget och tecknat hafver». — Härmed afsedda »försäkrare» synas närmast hafva motsvarat hvad i lagen af den 28 juni 1895 kallas »enkla bolag». — I Försäkrings-Balkens kap. 2 stadgades, att när försäkring slötes, skulle därå »bref gifvas, sådant som under Kongl. Maj:ts namn, til hvars och ens efterrättelse på Svenska och Tyska skal tryckt blifva»; och meddelades bestämmelser rörande skyldigheter och rättigheter för de *mäklare*, genom hvilkas bemedling försäkringsaftal kommit till stånd.

Emellertid voro Stockholms köpmän länge nog företrädesvis hänvisade till att begagna sig af utländska — holländska och hanseatiska — sjöförsäkringsanstalter. När man i 1700-talets tredje eller fjärde årtionde började allvarligt tänka på att söka åstadkomma en *inhemsk* anstalt af detta slag, anfördes ock, helt naturligt under dåvarande »merkantilistiska» period, såsom ett hufvudskäl för sådana sträfvanden, att sjöförsäkringspremierna drogo mycket penningar ur landet — enligt en beräkning i O. Dalins Argus 1733, minst 1 million holländska gulden om året. »Sedan det Lofliga Borgarståndet ibland des allmenne underdånige Besvär vid sidst (1739) öfverståndna Riksdag ansökning gjordt, att ett Assurance Contoir med visse villkor och förmoner kunde här i riket inrättas», blef ändtligen genom kungl. resolution den 4 juli 1739 ett sådant assurance- d. v. s. sjöförsäkringsbolag privilegieradt och fick sina »Associations-Reglor» stadfästade. Ett tusen lotter skulle tecknas. »Hvar och en af Rikets undersåter äger frihet att intressera under tre månader från medio April 1740, til hvilken ända under berörda tid en dertil inrättad bok öppen hålles alla dagar i veckan från kl. 9 till 12 f. m. uti huset n:r 96 vid Skeppsbron här i Staden» — heter det i ett Stockholm den 17 febr. 1740 dateradt tryckt cirkulär, undertecknadt af Johan Claesson, Claes Grill, Walter Petersson, Johan Steenman, Jean H. Lefebure, Baltzar Nettelblad, Mich. Hising, Aug. & Thomas Plomgren, Gustaf Kjerrman, Bohman & Hultman, Christian Hebbe, Frans Bedoire, Joachim Schultz, Abraham & Jacob Arvedson. — Det nämnda antalet lotter synes dock icke hafva blifvit fulltecknadt; enligt senare reglementen för bolaget var antalet lotter 852 à 166 rdr 32 sk. banko. Emellertid började kompaniet och fortsatte länge utan inhemsk konkurrens sin privilegierade verksamhet. Om dennas omfattning och resultat känner man dock föga, emedan någon publikation af årsberättelser o. dyl. ej ifrågakom.

Detsamma gäller om det »Stockholms Sjöassurance-Sällskap», som den 17 juni 1816 privilegierades genom kungl. maj:ts nådiga resolution uppå åtskilliga handlandes i Stockholm underdånigst gjorda ansökning, att »med afseende på nödvändigheten att för Handelsvägen öppna nya besparingar och för Sveriges Handlande flere utvägar till oberoende af utländingen» få stadfästelse å reglerna för ett nytt sjöförsäkringsbolag. Före utgången af detta bolags första (10-åriga) oktroy bildades, dels af dess lottägare dels af

andra medborgare, »Stockholms Sjöförsäkringsbolag», som fick sitt reglemente fastställt den 28 juni 1826. — År 1844 fick Stockholm sitt första *ömsesidiga* bolag inom denna försäkringsgren, »Stockholms Sjöassurans förening».

Äfven om dessa bolags försäkringsrörelse har föga kommit till offentligheten. Deras liksom det äldsta bolagets, Sjöassurans-Kompaniets, verksamhet synes hafva upphört omkring år 1860, och det var »på sätt och vis såsom ett slags fortsättning af nämnde anstalter», som det nuvarande Stockholms Sjöförsäkringsaktiebolag bildades 1867 (reglemente stadfast $\frac{30}{3}$ s. å.). Dessförinnan i några år arbetade nästan utan någon inhemsk konkurrens det 1861 bildade bolaget Neptunus, hvilket sedermera på grund af svåra förluster måste upphöra år 1874. Ännu kortare varaktighet hade det 1873 bildade bolaget Svithiod; det upplöstes 1881. De för närvarande existerande sjöförsäkringsbolag, som hafva Stockholm till säte för hufvudkontor och styrelse äro: nyssnämnda *Stockholms Sjöförsäkringsaktiebolag*; *Ågir*, 1873 ($\frac{22}{11}$); *Vega*, 1883 ($\frac{10}{11}$) samt *Sjöassuranskompaniet*, bildadt 1889 ($\frac{6}{12}$). Men därjämte finnas afdelningskontor samt större eller mindre agenturer för de svenska aktiebolagen Gauthiod, Ocean och Öresund samt generalagenturer för ett tiotal utländska bolag.

* * *

Så länge Stockholm företrädesvis var bebyggdt med trähus, förekommo naturligtvis mycket ofta eldsvådor, af hvilka de flesta medförde total förstöring af åtminstone ett eller annat hus, och ej få togo en fruktansvärd utsträckning. Så förstördes t. ex. af den stora branden den 8 juni 1686 ej mindre än 646 gårdar på Norrmalm. De af eldsolycka drabbade blefvo därigenom ej sällan alldeles utarmade och fingo stundom med vederbörligt tillstånd vädja till den allmänna barmhertigheten genom brandtiggarebref eller t. o. m. genom kollekt i kyrkorna. Först på 1730-talet synes förslag om upprättande af ett »brandassurance-contoir» hafva blifvit väckt (af kungl. sekr. Carl Carleson, sedermera statssekreterare för krigsärenden); detta första förslag ledde dock ej till något resultat. Men den 23 november 1745 utfärdade kungl. Slotts-Cancelliet genom Rutger Fuchs och J. Liunggren »på dragande Kall och Embetes vägnar» kallelse till Stockholms stads husägare att samlas till öfverläggning på stora Riddarhüssalen den 3 och 5 december s. å. »om en Brand- och Assurance-Cassas inrättning här i staden». Öfverläggningarna ledde till inrättandet af den anstalt, som fick sitt första reglemente fastställt af kungl. maj:t den 18 mars 1746 och numera heter *Stockholms stads brandförsäkringskontor*. Utaf en af Kongl. Slotts-Cancelliet den 3 maj s. å. utfärdad »Kungörelse» framgår, att »Brand- och Försäkrings-Contoiret skulle öppna sina böcker den 7:de i samma månad på Nya Rådstugan vid Riddarhustorget, en trappa upp i det s. k. Brand-Commissions-

Rummet, och göra begynnelse med försäkringars antagande och policers utfärdande samt dermed alla Mån-, Ons- och Thorsdagar i hvarje Wecka framgent fortfara». Till försäkringssökande husägares bekvämlighet hade direktionen låtit trycka formulär, som man kunde bekomma hos »Directeuren vid Kongl. Tryckeriet Petter Momma».

Egendomligt nog innehöll redan det första reglementet bestämmelsen, att försäkring meddelas »för all framtid». Alla försäkrade hus fingo genom kontorets försorg ett »kännemärke» för att vid eldsvåda åtnjuta »handräck-

C. J. G. fot.

58. Brandkontorets hus.

ning» framför icke försäkrade — ännu ser man på åtskilliga gamla hus detta brandförsäkringsmärke, en gyllene Fenix, öfver porten. Om kontorets förvaltning förordnades »till verkets bevästande», att till styrelsens handhavande skulle väljas hundra män, nämligen 25 af ridderskapet och adeln, 25 af ståndspersoner, 25 af handlande borgerskapet samt 25 af »ämbetena» (skråna), och att dessa skulle klassvis komplettera sig själfva. Af hvarje klass skulle väljas 2 »direktörer»; de första blefvo hofrättsrådet Ad. Fredenstjerna, generallöjtnanten frih. P. G. Pfeiff, kaptenen Mårten Triewald, rådmannen J. B. Schening, grosshandlaren Charles Tottie, handelsmannen Elias Brandell, guldsmedsälldermannen Hindrik Witthoff och bagareälldermannen Ludvig Thiessen. Den ledande inom direktionen och hela företagens grund-

läggare lär Charles Tottie hafva varit. Det var ock genom hans kraftiga åtgöranden Brandförsäkringskontoret blef i stånd att fullgöra sina förbindelser efter de stora eldsvådor, som den 8, 10 och 11 juni 1751 rasade på Norr- och Södermalm samt Ladugårdslandet; bl. a. ställde Tottie sin förmögenhet och sin kredit till dess förfogande. — Till följd af den stora eldsvåda, som härjade Maria församling 1759, måste en extra »bevillning» eller tillskott af 2 proc. å försäkringssumman infordras; under tiden, tills denna på flere terminer fördelade inbetalning hunnit fullgöras, anlidade kontoret ett redan 1756 af rikets ständer beviljad kreditiv (å 600,000 daler kopparmynt), som sedan länge fick kvarstå. — Sedermera blef Brand-

försäkringskontorets ställning alltmera betryggad, på samma gång som dess rörelse utvidgades.

Ensam i sitt slag förblef denna försäkringsanstalt ända till 1782, då »Allmänna Brandförsäkringsverket» inrättades (reglem. 15 april s. å.), omfattande utom Stockholm så väl alla andra städer som ock landsbygden i riket. Först 1822 utbröts därur det nuvarande »Städernas Allmänna Brandstodsbolag», och den kvarvarande delen fick 1828 nytt reglemente under benämningen »All-

A. Rydin fot.

59. Aktiebolaget Skandia.

männa Brandförsäkringsverket för byggnader på landet».

Den 30 augusti 1842 utfärdade kungl. maj:t för »Städernas bolag till försäkring af löseegendom» ett reglemente, enligt hvars § 31 invånarne i hvarje stad borde inför magistraten välja en brandstodskommitté. Till följd häraf hölls den 28 oktober s. å. inför Stockholms magistrat ett sammanträde, hvarvid kryddkramhandlanden Anders Magnus Brinck väckte förslag, att hufvudstaden, i stället för att ingå i nämnda bolag, borde bilda ett eget bolag af samma art. Detta gaf uppslag till bildandet af *Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring af löseegendom*, hvilket fick sitt reglemente stadfästadt den 25 oktober 1843.

De nu omnämnda brandstodsbolagen voro och äro ömsesidiga anstalter med mer eller mindre offentlig korporativ karakter. Den inhemska *privata*

brandförsäkringsverksamheten gjorde sitt inträde först med *Brand- och lif-försäkringsaktiebolaget Skandia*, hvars första bolagsordning fick kungl. maj:ts stadfästelse den 12 januari 1855. I den af 39 män i Stockholm undertecknade underdåniga ansökningen härom omtalas såsom ett af hufvudskälen för nyttan af bolagets bildande, att $1\frac{1}{2}$ million riksdaler kunde antagas årligen betalas i brandförsäkringspremier till utlandet.

Kalkylerna för den i planen för Skandias verksamhet äfven upptagna lifförsäkringen voro uppgjorda af dåv. professorn (sedermera statsrådet) C. J. Malmsten, hvilken ock å Skandias första bolagsstämma den 17 mars 1855 antogs till bolagets aktuarie; hans broder, professor P. H. Malmsten, blef bolagets öfverläkare. Skandias organisation utgjorde mönstret för det år 1866 i Göteborg bildade *Brand- och lifförsäkringsaktiebolaget Svea* — likasom Skandia en äfven efter *européisk* måttstock första klassens försäkringsanstalt, i synnerhet på brandförsäkringens område. Genom ett stort afdelningskontor i eget hus på platsen är äfven Svea på sätt och vis ett stockholmsbolag.

Malmöaktiebolaget *Skåne*, som i likhet med Skandia och Svea drifver både brand- och lifförsäkring, har afdelningskontor i Stockholm. Hufvudkontor härstädes hafva numera de skilda, men i personalunion (under gemensam direktör och styrelse) förenade aktiebolagen *Norrland-lif* och *Norrland-brand* (reglem. den $\frac{20}{9}$ 1889). Utom det sistnämnda finnes i Stockholm endast ett *aktiebolag*, som uteslutande drifver brandförsäkring: *Fenix* (reglem. den $\frac{2}{11}$ 1888), som ersatt det 1873 bildade, i början lyckosamma, men genom de stora brandåren 1887 och 1888 till likvidation tvingade aktiebolaget *Sverige*.

* * *

Att de båda ofvannämnda aktiebolagen Skandia och Svea i sin verksamhet upptogo *lifförsäkring* vid sidan af brandförsäkring berodde nog åtminstone delvis därpå, att man vid deras bildande knappt föreställde sig, att särskildt lifförsäkringen i vårt land snart skulle kunna taga så stark fart, att den ensam för sig blefve en räntabel affär för ett stort bolag. Hos Skandia, banbrytaren på detta område, gick också lifförsäkringsrörelsen under det första årtiondet tämligen långsamt framåt. Efter vid pass 11-årig verksamhet hade bolaget vid slutet af 1865 endast 2,015 personer lifförsäkrade för sammanlagdt 13,022,943 kr.; den 31 december 1870 hade dessa siffror stigit blott till 2,404 och 15,708,032 kronor, hvarjämte Svea hade att uppvisa 1,289 lifförsäkrade för 9,059,607 kronor, samt ett antal utländska (mest engelska) bolag hade tillvunnit sig rätt talrika kunder i landet.

Den misstro mot utländska bolag, som blef en följd af att ett par här verksamma sådana — *Albert* och *European* — kommit på obestånd, var åtminstone en af anledningarna till bildandet af det första svenska bolag, som skulle sysselsätta sig uteslutande med lifförsäkring. Detta, *Lifför-*

säkringsaktiebolaget Nordstjernen, fick sin bolagsordning af kungl. maj:t fastställd den 21 november 1871 och hade sin konstituerande bolagsstämma den $\frac{7}{10}$ s. å., hvarvid valdes till verkställande direktör en af bolagets stiftare herr Otto Samson, och till bolagets öfverläkare dåv. med. adj., nuvarande professorn R. Bruzelius — samma två män, som ännu innehafva dessa funktioner. Nordstjernen började sin verksamhet i januari 1872, och dess energiska ledning har väsentligen bidragit till lifförsäkringsrörelsens kraftiga utveckling i vårt land under de senaste 25 åren.¹

Det på initiativ af professor Hugo Gylden m. fl. hösten 1872 bildade *Lifförsäkringsaktiebolaget Thule*, hvars bolagsordning stadfästades den 13 december s. å., införde en viktig nyhet. I Skandia (efter beslut af den 30 november 1862) samt i Svea och Nordstjernen (sedan deras början) hade funnits en *vinstafdelning* inom lifförsäkringsrörelsen, sålunda att en viss andel i affärsvinsten tillförsäkrades den, som betalade särskildt förhöjda premier. Thule utsträckte vinstandelssystemet till alla, som varit 5 år försäkrade i bolaget (med undantag endast af s. k. korttidsförsäkringar), och detta *utan premieförhöjning*, hvarjämte aktieägarnes rätt till dividend begränsades genom själfva bolagsordningen.

Thules exempel med afseende på vinstdelaktighetens utsträckning följdes af det 1882 bildade *Lifförsäkringsaktiebolaget Victoria* (reglem. den $\frac{22}{9}$ 1882) ehuru med modifikationer i beräkningssättet; hvarjämte Victoria åt sina försäkringstagare öfverlät att välja mellan *årlig* vinstutdelning eller att ingå i 15-årig vinstklass sålunda, att de vid periodens slut i samma vinstklass kvarlevande få dela den då uppsamlade vinsten, i hvilken ingår äfven de vinstandelar, som annars skulle tillfallit innehafvarne af de till samma vinstklass hörande policer, som under perioden förfallit vare sig genom dödsfall (då endast det försäkrade kapitalet utbetalas) eller på grund af upphörd premiebetalning (då försäkringshafvaren utfår $\frac{3}{4}$ af det matematiska värdet, men ej den godtskrifna vinsten). Victoria är bland de inhemska bolagen fortfarande det enda, som tillämpar detta »halftontinsystem»; för öfrigt hafva alla de i Stockholm arbetande svenska lifförsäkringsaktiebolagen numera infört något vinstandelssystem utan förhöjning af premierna. — Det yngsta lifförsäkringsaktiebolaget med hufvudkontor i Stockholm är *Nordpolen*, hvars bolagsordning stadfästades den $\frac{10}{12}$ 1896.

En ny typ af lifförsäkringsanstalter uppstod i det år 1887 bildade *Allmänna lifförsäkringsbolaget* (reglem. $\frac{10}{2}$ s. å.), ett ömsesidigt bolag men i förening med ett *garantibolag*, hvars fond efter vissa grunder förräntas och amorteras, så att lifförsäkringsbolaget med tiden blir en ren ömsesidighetsanstalt, såsom stockholmsbolagen *Skandinaviska allmänna lifförsäkringsför-*

¹ För åtskilliga detaljer af Nordstjernans uppkomst och utveckling redogöres i den till minne af bolagets 25-åriga tillvaro författade festskriften af direktör O. Samson (Stockholm 1896).

eningen *Balder* (reglem. $\frac{16}{5}$ 1887), *Oden* (reglem. $\frac{30}{4}$ 1888), *Svenska Lifförsäkringsbolaget* (reglem. $\frac{10}{7}$ 1891) och *Svenska Arbetareförsäkringsbolaget* (reglem. $\frac{6}{12}$ 1893) från sin början varit. Särskildt det sistnämnda af dessa bolag kan sägas utgöra ett intressant försök — om hvars utsikter till framgång det dock torde vara för tidigt att yttra sig — till att utsträcka en rationell försäkringsrörelse till sådana mindre bemedlade folkklasser, bland hvilka lifförsäkringsbehovet för närvarande på ett ofta allt annat än betryggande sätt »tillgodoses» genom fria föreningar, i hvilka hvarje medlem utfäster sig att vid hvar och ett inom föreningen inträffande dödsfall betala ett visst belopp (t. ex. 5 kr.), som skall tillfalla den aflidnes rättsinnehafvare.

Såsom en osund företeelse på det egentliga lifförsäkringsväsendets område må påpekas de braskande reklamer med ofta bevisligen ohållbara löften om storartade vinstutdelningar o. dyl., hvilka bedrifvas af en del — i synnerhet nordamerikanska — bolag.

* * *

Olycksfallförsäkringen, i den gestalt den här hufvudsakligen antagit, kan sägas härstamma från Tyskland, där denna försäkringsgren hastigt och kraftigt utvecklade sig efter införandet af den bekanta — sedermera af offentlig tvångsförsäkring aflösta — lagen om arbetsgifvares ansvarighet för skada, som i yrket drabbar arbetare (Das Haftpflichtgesetz af den $\frac{7}{6}$ 1871). Alla svenska olycksfallförsäkrings-aktiebolag äro stockholmsbolag. Det äldsta och största, *Fylgia*, fick sin bolagsordning stadfästad den $\frac{1}{7}$ 1881; *Skandinaviens* bär dagtalet den $\frac{10}{9}$ 1886 och *Nordens* den $\frac{18}{2}$ 1888. Dessa bolag drifva sin rörelse i så väl individuell som kollektiv form. Ett nytt slags olycksfallförsäkring — af personer mellan 16 och 60 års ålder (dock ej kroppsarbetare under arbete) för högst 10 dagar i sänder, försäkrings-maximibelopp 5,000 kr. o. s. v. — har införts af det nyligen (1897) bildade aktiebolaget *Birger Jarl*.

* * *

Bland de nyaste försäkringsgrenarna finnes en och annan, som, i saknad af en tillfyllestgörande riskstatistik såsom grundval för affärskalkyler, ännu befinner sig på experimentstadiet, om den ock ger vackra löften om lyckosam utveckling. Emellertid måste här med afseende på stockholmska försäkringsbolag af andra än ofvan omnämnda slag endast hänvisas till den följande, af kamrer JOHN MAY utarbetade statistiska öfversikten.

Att teckna en bild af försäkringsväsendet och dess utveckling *ensamt i staden Stockholm* möter stora svårigheter, närmast på grund däraf, att försäkringsbolagen ej publicera i sina årliga berättelser särskildt de i Stockholm afslutade försäkringarna, med undantag af Stockholms stads brand-

försäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring af lösegendom, hvilka bolags verksamhet, såsom ofvan blifvit nämnt, endast omfattar Stockholms stad.

De uppgifter, som här nedan meddelas, kunna följaktligen ej blifva annat än en framställning af verksamhetsresultaten hos de försäkringsanstalter, hvilkas styrelser hafva sitt säte i Stockholm, ehuru området för denna deras verksamhet, förutom ofvannämnda två bolag, omfattar äfven andra städer och platser i Sverige, ja för åtskilliga bolag äfven utom Sverige. Ifrågavarande bolags antal var vid 1897 års början 34¹, af hvilka 16 voro aktiebolag och 18 ömsesidighetsbolag. Beträffande de olika grenar af försäkringsverksamhet, som dessa bolag utöfvade, afslutade

- 9 bolag lifförsäkringar,
- 4 » olycksfallförsäkringar,
- 10 » brandförsäkringar,
- 5 » sjöförsäkringar,
- 3 » kreatursförsäkringar,
- 2 » återförsäkringar,
- 1 » glasförsäkringar,
- 1 » garantiförsäkringar.

Lifförsäkringar afslutades af bolagen Skandia, Nordstjerman, Thule, Victoria, Allmänna Lifförsäkringsbolaget, Balder, Oden, Svenska Lifförsäkringsbolaget och Svenska Arbetareförsäkringsbolaget. Dessa bolags sammanlagda ansvarssumma vid 1896 års slut utgjorde 339,871,484 kronor och antalet försäkrade personer 80,731. I premier inkasserade bolagen under år 1896 kronor 11,993,034 och utbetalade i dödsfallsersättningar under samma tid 3,105,932 kronor. Af tillgångarna vid årets slut märka vi närmare 40 millioner kronor i obligationer och in-teckningar i fast egen-dom och öfver 15 millioner kronor i fastigheter i Stockholm. Samtliga bolagens tillhopalagda lifförsäkringsfonder utgjorde vid 1896 års slut 57,573,595 kronor.

Olycksfallförsäkring bedrefs af fyra bolag, nämligen Fylgia, Skandinavien, Norden och Bore, hvilkas sammanlagda ansvarssummor vid 1896 års slut utgjorde 309,548,394 kronor fördelade på 116,315 försäkrade personer. I premier inflöto till bolagen 1,186,226 kronor och utbetalades i skadeersättningar 756,273 kronor för 12,826 anmälda olycksfall.

Brandförsäkringar tecknades af tio bolag med säte i Stockholm, nämligen af Stockholms stads brandförsäkringskontor, Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring af lösegendom, Stockholms läns brandstodsbolag, Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, Städernas allmänna brandstodsbolag, Tor, Järnvägsassuransföreningen, Sveriges allmänna varu-

¹ Ett bolag afslutade både brand- och lifförsäkringar.

försäkringsbolag, samtliga ömsesidiga bolag, samt aktiebolagen Skandia och Fenix. Det sammanlagda ansvarighetsbeloppet vid 1896 års slut utgjorde 2,393,151,818 kronor, af hvilket belopp 380 millioner kronor ensamt falla på Stockholms stads brandkontor för byggnader i Stockholm. I premier inbetalades till bolagen 5,306,664 kronor och utbetalades i brandskadeersättningar 2,174,988 kronor. Af bolagens tillgångar voro öfver 40 millioner kronor placerade i obligationer och inteckningar i fast egendom.

Då Stockholms stads brandförsäkringskontor innehar de flesta försäkringar å fastigheter i Stockholms stad, böra nedanstående uppgifter i afseende å kontorets brandförsäkringsbelopp i de särskilda församlingarna äga sitt intresse.

	Ansvarighetssumma vid 1896 års slut kronor
Nikolai församling	33,343,000: —
Klara »	54,337,000: —
Ulrika Eleonora »	22,496,000: —
Adolf Fredriks »	47,760,000: —
Jakobs »	45,895,000: —
Johannes »	13,887,000: —
Hedvig Eleonora »	88,559,000: —
Maria Magdalena »	39,513,000: —
Katarina »	34,220,000: —
	Summa 380,010,000: —

Angående i Stockholm utbetalda brandskadeersättningar, antalet eldsvådor m. m. finnas uppgifter i afd. XXXI af detta arbete (D. II s. 420).

Sjöförsäkring meddelades under 1896 af fem bolag, nämligen af Sveriges Ångfartygs-assuransförening, Stockholms Sjöförsäkrings-aktiebolag, Ägir, Vega samt Sjöassurans-kompaniet. De afslutade sjöförsäkringarna belöpte sig till 304,078,813 kronor samt de under året inkasserade premierna till kronor 3,471,703. I skadeersättningar utbetalades 1,025,284 kronor.

Kreatursförsäkringar afslutades af tre bolag: Sveriges Hästförsäkrings-aktiebolag, Stockholms läns Hästförsäkringsbolag samt Skandinaviska Kreatursförsäkringsbolaget. Bolagens sammanlagda ansvarssumma vid 1896 års slut utgjorde 22,813,290 kronor och belöpte sig de under samma år inkasserade premierna till 626,062 kronor. I skadeersättningar utbetalades under samma tid 441,385 kronor.

Återförsäkringar meddelades af två bolag, Holmia för sjöförsäkringar och Egid för lifförsäkringar. För det förra bolaget utgjorde vid 1896 års slut det sammanlagda afslutade försäkringsbeloppet 25,221,930 kronor, och för det senare bolaget belöpte sig ansvarssumman vid 1896 års slut till 3,369,300 kronor. Premierna uppgingo sammanlagdt till 270,156 kronor samt utbetalda ersättningar till 166,740 kronor.

Glasförsäkringar afslutades under 1896 endast af ett bolag, Svenska Glasförsäkringsaktiebolaget, hvars ansvarssumma vid samma års slut utgjorde kronor 1,010,920 och premieinkomst 21,040 kronor samt utbetalda skadeersättningar 6,912 kronor.

Garantiförsäkringar lämnades af ett bolag, Tre Kronor, hos hvilket ansvarighetsbeloppet vid 1896 års slut belöpte sig till 2,462,506 kronor. Premierna under samma år uppgingo till 34,043 kronor och de utbetalda skadeersättningarna till 9,484 kronor.

Till de stockholmska försäkringsanstalterna inbetalades under år 1896 i premier ett sammanlagdt belopp af 22,919,027 kronor.

* * *

Bland anmärkningsvärdare företeelser på försäkringsväsendets område torde — till och med i en så trångt begränsad skiss som denna — *Försäkringsföreningen* böra omnämnas, ehuru den icke är någon »försäkringsanstalt» i egentlig mening. I januari 1875 utfärdades af lektor F. W. Hultman, prof. H. Gyldén, direktör O. Samson, direktör A. J. Edström samt dåvarande agenten, numera direktör Eug. Samson inbjudning till vissa för försäkringsväsendet intresserade personer att deltaga i den förening, som den 8 febr. s. å. bildades och fick sina stadgar antagna i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af nyssnämnda herrar O. Samson och Edström uppgjort förslag. Till »Försäkringsföreningens» ordförande valdes s. d. prof. frih. G. von Düben, v. ordförande blef prof. Gyldén och sekreterare lektor Hultman. Enligt föreningens nu gällande — senast den 8 febr. 1895 reviderade, men med dem af d. 8 febr. 1875 väsentligen öfverensstämmande — stadgar är dess ändamål: »att bereda för försäkringsväsendet intresserade personer tillfälle att sammanträffa för utbytande af tankar och åsikter om till facket hörande frågor; att i sin mån söka verka för den för försäkringsväsendets framgång nödiga enhet och sammanhållning i bolagens och andra försäkringsanstalters villkor och bestämmelser; att afgifva yttranden om försäkringsväsendet rörande ämnen, när härom till föreningen göres framställning; att arbeta för ändamålsenlig utveckling af försäkringsväsendet i vårt land; samt att utgifva en tidskrift, innehållande redogörelser för föreningens förhandlingar, uppsatser, referat m. m.»

Det sista momentet — om utgifvande af en tidskrift — tillkom först 1877. »Försäkringsföreningens Tidskrifts» första årgång bär årtalet 1878. Men i öfrigt hade föreningen nog sin bästa blomstringsperiod under de första åren, tack vare i främsta rummet den för försäkringsvetenskap och försäkringsfrågor i allmänhet samt icke minst för föreningen varmt intresserade sekreteraren lektor Hultman († 19/2 1879). Men äfven senare har försäkringsföreningen, åtminstone tidtals, utvecklat rätt stor lifaktighet, och dess tidskrift har erhållit den väsentliga delen af sitt textinnehåll genom referat af för-

eningens förhandlingar¹. — Under senare åren har *liförsäkringsväsendet* kommit att spela en opropotionerligt stor roll i den universella *försäkrings*-föreningens förhållanden. Hufvudorsaken härtill är utan tvifvel den, att den andra hufvudgrenen, brandförsäkringen, i den år 1873 bildade *tarifföreningen* har ett organ som fyller, jämte sin rent praktiska bestämelse, delvis samma uppgifter som Försäkringsföreningen föresatt sig.

¹ I Försäkringsföreningens Tidskrift 1895, s. 19 ff., finnas »Några historiska och statistiska data om försäkringsföreningen under de 20 första åren af dess verksamhet».